

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 29, nr. 1 (maart 2013)

Van de voorzitter

Dit is de eerste uitgave van 2013. Velen heb ik al een nieuwjaarswens gedaan maar toch hier nog eens. Het kan nog want er zit nog een R in de maand.

Een voorspoedig, maar vooral een gezond jaar gewenst.

Zoals bekend hebben wij het Koetshuis verlaten en zijn wij verhuisd naar de bibliotheek aan de Dorpsstraat. Wij hebben een overeenkomst getekend en hopen op een prettige samenwerking.

Het verhuizen en inrichten kost natuurlijk enige tijd. Ook worden de ruimtes gescheiden.

Wij hebben dan weer een heel mooi archief.

Kom eens kijken!

Leo Besselink en Bert Kettelerij zijn naar Serooskerke geweest namens Old Reurle om de Watersnoodramp te herdenken.

U heeft erover kunnen lezen in diverse media. Jan Hendriksen was de chauffeur en het was een behoorlijk lange rit. Ongeveer 230 km. heen en daarna ook nog eens terug. Hun aanwezigheid werd zeer gewaardeerd.

13 Maart is de laatste thema-avond.

Vooraf hieraan houden wij de jaarvergadering. Denkt u er aan dat wij om 19.30 uur beginnen!

In deze Kroezeboom vindt u alle gegevens, zoals agenda en jaarverslag.

Graag tot ziens op 13 maart a.s. in de Sprankel.

Tot de volgende keer.

Met vriendelijke groet,
Dinant Chr. Weenk.

Oude werktuigen

De werkgroep Landbouwwerktuigen heeft weer plannen om in de wintermaanden in de kas weer het een en ander aan te brengen zoals: het maken van een oude waterput met een Bentheimer zandsteen rand met daaromheen het nodige staatwerk met erbij een dorpspomp in de buurt zodanig dat het een Dorpsplein uitstraling krijgt met in de directe omgeving een soort open dorpsmidse.

Er zijn door de fam. Vermeer betontegels beschikbaar gesteld voor het aanbrengen van verharding in de gangpaden tussen

de landbouwwerktuigen, om het voor een ieder gemakkelijker toegankelijk te maken.

En ook in de tweede helft van 2012 hebben we weer het nodige aan schenkingen ter verrijking van onze verzameling in ontvangst mogen nemen.

Wij willen u dan ook nogmaals hiervoor hartelijk bedanken ik zou u dan ook willen aanraden om zelf te komen kijken waar het allemaal een plek heeft gekregen in of rondom de boerderij.

De waterput in aanbouw

Schenkeningen

Fam. A. Flierman, een Trekharmonica(HOHNER)

Mw. W. Dijkstra-Meulenbrug, glazen karaf met vier bijbehorende glazen.

Mw. F. Kok, koperen vazen met bijbehorende pauwenveren, linnen goed en huisraad.

Dhr. J. Gotink en Mw. W. Mekking, jubileumbekers en borden.

Fam. A. Schepers, oliespuit behorende bij de eerder gekregen grasmaaimachine.

Mw. J. van Wessel-Abbink, weckflessen met als inhoud kersen (anno1950).

Fam. ter Maat, een nietmachine .

Dhr. B. Stegeman, een koperen rugspuit en een trapnaaimachine in kast.

Fam. A. Kerkwijk, bladmuziek van het voormalige strijkje (nu de Schaddenstekkers).

Scouting Nederland afd. Ruurlo: isolatoren voor aan de voormuur en een zwarte draai telefoon.

Fam. J. Vrugink, een dwarsboom over de waterput.

H. Klein Brinke.

Kopij

De sluitingsdatum betreffende kopij voor 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 2 is voor 1 mei 2013.

U kunt het verzenden naar: braakhekkewh84@gmail.com of voor het adres, zie de colofon.

Hebt u een interessant onderwerp laat het ons weten. Met elkaar kunnen we er wellicht een interessant of lezenswaardig stukje van maken.

Algemene Ledenvergadering

Uitnodiging voor de leden van Historische Vereniging “ Old Reurle” voor het bijwonen van de Algemene Ledenvergadering.

Deze zal plaatsvinden op woensdag 13 maart 2013 overeenkomstig het huishoudelijk reglement van de Historische Vereniging” Old Reurle”.

Aanvang 19.30 uur precies in “De Sprankel ” Domineesteeg te Ruurlo.

A G E N D A

1. Opening.
2. Notulen van de vorige vergadering d.d. 14 maart 2012,
(zie “ Onder d’n Kroezeboom” 2^e kwartaal 2012 jaargang 28).
3. Ingekomen stukken.
4. Jaarverslag secretaris 2012
(zie “Onder d’n Kroezeboom “ 1^e kwartaal, 2013, jaargang 29).
5. Jaarverslag penningmeester.
6. Verslag van kascontrolecommissie: dhr. W. Zonnenberg en dhr. R. Siemens.
Dhr. Zonnenberg is aftredend en zal worden vervangen door mw. T. Huitema.
Er zal een nieuw reserve lid worden benoemd.
7. Bestuursverkiezing:
Ina Hummelink-Klein Brinke en Leo Besselink zijn aftredend.
Beiden stellen zich opnieuw beschikbaar.
Tegenkandidaten kunnen tot voor de vergadering ingediend worden bij het bestuur.
8. Rondvraag.
9. Sluiting.

Na afloop van de vergadering zullen leden van de Dialectkring de avond verder verzorgen:

Gerard Uwland uit Ratum met enkele humoristische verhalen

Wim Kamink uit Eibergen vertelt het historische verhaal van de eerste experimenten met maisteelt in de Achterhoek.

Derk Jan (Dick) ten Hoopen uit Zuidwolde en Neede vertelt over zijn huisartsenpraktijk en leest gedichten voor.

Dit alles natuurlijk in het dialect.

Jaarverslag secretaris 2012

Historische Vereniging Old Reurle

Bestuur

Op de algemene jaarvergadering d.d.14 maart 2012 is de heer H. Wezinkhof benoemd als bestuurslid.

Het bestuur vergaderde zes keer en hield nog een aantal commissiebijeenkomsten.

Activiteiten

Zoals gebruikelijk was het winterprogramma prima verzorgd door Jannie Schepers-Abbink en Ina Hummelink-Klein Brinke.

In totaal zijn er 6 thema-avonden gehouden. Diverse sprekers hebben ons interessante avonden bezorgd met diavoorstellingen.

De opkomst was steeds zeer goed.

Alle avonden werden gehouden in “De Sprankel”.

We hebben in mei een mooie dagtocht gemaakt naar Het Openluchtmuseum in Arnhem.

Het geheel was goed verzorgd.

Dames bedankt voor jullie werk.

In 2012 hebben we medewerking verleend aan de Oranjevereniging Ruurlo ter gelegenheid van 50 jaar septemberfeesten “Reurle roert zich” in Ruurlo.

Bert Kettelerij, Jaap Holtslag en Leo Besselink hebben samen met Jan Hendriksen de

fototentoonstelling en de jubileumkrant verzorgd

Verder waren we aanwezig op de braderie. Aan de Achterhoekse Folkloredansers werd door Bert Kettelerij in samenwerking met Ap Schepers medewerking verleend voor het maken van een boek ter gelegenheid van hun 75-jarige bestaan. De aanbieding hiervan vond plaats in het Koetshuis.

Tijdschrift "Onder d'n Kroezeboom"

Ons kwartaaltijdschrift was door de redactieleden: mw. W. Braakhekke, mw. G.M. Dijkman-Spijker, dhr. J. Glijnis en dhr. L. Banda goed verzorgd.

Ook nu weer was elke uitgave gevuld met interessante onderwerpen.

Redactie zeer bedankt voor het vele werk.

De bezorgers van ons tijdschrift hartelijk dank voor het bezorgen .

Landbouwwerktuigen

De commissie onder leiding van Henk Klein Brinke heeft het afgelopen seizoen hard gewerkt.

Elke 1^e dinsdagmiddag van de maand waren ze aanwezig voor werkzaamheden aan de landbouwwerktuigen in de kas van Bert en Anny van der Meer.

Er zijn veel voorwerpen bijgekomen en alles ziet er weer perfect uit.

De doorsnede van een boerderij is weer uitgebreid met vele nieuwe artikelen.

Voor het komende seizoen staat een nieuwe uitbreiding op het programma.

Hierover volgt binnenkort bericht.

Commissieleden hartelijk dank voor jullie vele werk.

Leden

In 2012 mochten wij ons 500e lid verwelkomen n.l. de heer Marcel Groote Haar.

Op 31 december 2012 waren er 505 leden ingeschreven.

Helaas zijn ons ook dit seizoen leden ontvallen door overlijden.

Wij hebben de familie gecondoleerd met dit verlies.

Allen blijven in onze herinnering.

Boeken, dvd's en video's

Onze artikelen worden regelmatig op alle bijeenkomsten verkocht.

Ook ontvangen we via onze website bestellingen.

We zorgen voor voldoende voorraad.

Het boek "Ruurlo van 1900 tot Berkelland" is nog steeds zeer veel gevraagd.

Onze website www.oldreurle.nl wordt door Jan Gotink prima verzorgd en heeft vele bezoekers getrokken uit alle delen van de wereld.

Jan is in overleg met het bestuur al geruime tijd bezig om de website geheel te vernieuwen en is hiermee bijna klaar.

We verwachten dat de nieuwe uitvoering in het voorjaar helemaal klaar is.

Jan Gotink dank voor het vele werk.

Adverteerders

Inmiddels hebben we ruim 60 adverteerders voor de website en het tijdschrift "Onder d'n Kroezeboom".

Het merendeel heeft het contract verlengd.

Nieuwe adverteerders zijn van harte welkom.

We kunnen hierdoor een zo optimaal mogelijke kwaliteit leveren aan ons tijdschrift "Onder d'n Kroezeboom" en onze website.

Allen heel erg bedankt.

Archief

We hebben eind december 2012 het Koetshuis moeten verlaten omreden dat het kasteel Ruurlo verkocht is.

We zijn gelukkig met ons nieuwe onderkomen in de Bibliotheek in de oude dorpschool aan de Dorpsstraat.

Vanaf februari 2013 hopen we alles op orde te hebben en weer te kunnen werken zoals voorheen.

Wij houden u via De Kroezeboom op de hoogte.

Alle verhuizers van harte bedankt voor het vele werk in de korte tijd die ons beschikbaar was.

Het bestuur wenst u allen een goed en gezond 2013.

Ruurlo, 13 maart 2013.

Secretaris L.W. Besselink.

Voor akkoord: voorzitter D. Chr. Weenk.

Herdenking watersnoodramp op 1 februari 2013 in Serooskerke

*Op 9 januari jl. ontvingen wij een oproep van
de Dorpsraad uit Serooskerke voor de herdenking.*

Old Reurle heeft deze oproep verzonden naar Jan Hendriksen en Wim Huitink. Jan Hendriksen nam toen contact op met Jan Buter van de Stentor. Na zijn publicatie meldde zich TV Gelderland voor radio en tv. Zij maakten gebruik van de film van dokter Bakker uit 1953 door Old Reurle op dvd gezet.

Uiteindelijk zijn 7 personen uit Ruurlo op 1 februari naar Serooskerke geweest.

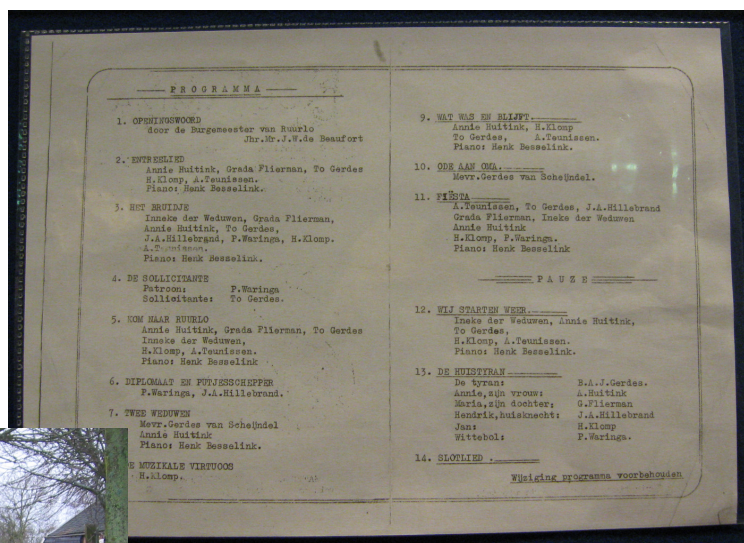
Een uitgebreid verslag hiervan hebt u in het Contact kunnen lezen.

Het was een mooie en sfeervolle herdenking. Namens de Historische Vereniging Old Reurle willen we de Dorpsraad uit Serooskerke bedanken voor de uitnodiging en alle hulde geven voor de organisatie.

Bert Kettelerij en Leo Besselink.

*In de regen werden bij het monument bloemen gelegd.
Het monument staat voor de oude Sint Alardskerk die ook
in die nacht tot 1.50 meter vol met water kwam te staan.*

*Revue programma dat destijds door het
Ruurlo's cabaretgroepje werd gespeeld.*

De Rusluie (2)

In de Rusluie (1) heb ik u de ontwikkeling van het dorp Vriezenveen vanaf de Vrije Friezen en de Hollanders onder de heren van Almelo tot aan de zeventiende eeuw voorgesteld. Ook heb ik u de geschiedenis verhaald over het ontstaan en de groei van St.Petersburg onder tsaar Peter de Grote en de periode waarin Vriezenveen de handelsbetrekkingen met deze Russische metropool begon te ontwikkelen. In die periode werden, om de krachten te bundelen en de concurrentie het hoofd te kunnen bieden, de compagnieën opgericht. Meestal met (ook aangetrouwde) familieleden. Zoals vermeld, uit de briefwisselingen, is het leven destijds in Vriezenveen en Sint-Petersburg te reconstrueren. (Niets ontsnapte aan hun aandacht!) We vervolgen dit epos met de verdere wederwaardigheden van de Rusluie.

Emigratie

Blijkens een kerkvergadering van de Nederlands Hervormde Gemeente in november 1774, over de taal waarin zou moeten worden gepreekt (Duits was de alom gebruikte handelstaal) waren er onder de 32 stemgerechtigde leden, zes tegenstemmers waarvan vijf Vriezenveners. De overige waren Hollanders welke in die tijd de Vriezenveners nog niet zagen staan. In de jaren die volgden ontwikkelden de compagnieën, het aantal en hun omvang zich gestaag. Het aantal Vriezenveners welke de lange tocht naar Sint-Petersburg aandurfdan nam toe, onder hen waren gezinnen welke zelfs emigreerden naar Rusland om daar een nieuw bestaan op te bouwen.

Het gezin van een zekere Coert Heijneman was het eerste gezin in de geschiedenis van de Rusluie, dat naar Sint-Petersburg emigreerde. Dit als gevolg van een mislukte reis naar West-Indië waardoor deze Coert Heijneman in financiële moeilijkheden was geraakt en nu in Rusland opnieuw zijn geluk beproefde.

Gostinny Dvor

Het nog altijd bestaande warenhuis aan de hoofdstraat, de Nevski Prospekt. Hier aan de zijde van het gebouw dat parallel loopt

aan de Doema (stadhuis) waren de meeste textielzaken gevestigd: hier hadden de Vriezenveners hun zaken. Meteen na de voltooiing van het complex in 1785 moeten Kruys, Engberts & Co hier hun intrek genomen hebben. Verreweg de meeste winkels werden door de Russen geëxploiteerd.

Gostinny Dvor

De Rusluie introduceerden ook het systeem van vaste prijzen, welke eerst op onbegrip van Russische zijde stuitte, maar die uiteindelijk bijdroeg aan de betrouwbare naam van de Hollandse winkels. De winkelpanden waren particulier eigendom en konden door de eigenaren naar believen worden aangepast en gemoderniseerd, mits het aanzicht van de buitenkant van het gebouw niet werd aangetast. De

Rusluie huurden de winkels echter in de meeste gevallen van een Russische eigenaar.

Naast linnen dreven de Rusluie ook handel in tabak, in Goudse en Duitse pijpen en bamboerietjes die ze in Amsterdam bij de Indische importeurs betrokken. Deze rechte bamboestokjes werden, door de militairen zelf voorzien van kostbare knoppen, door de officieren gedragen in de tijd van tsarina Elizabeth tot 1801 (tsaar Alexander I). Hooggeplaatste personen onder de clientèle waren voor de Rusluie geen uitzondering.

Buiten de reeds genoemde artikelen, werden, blijkens bewaard gebleven zakelijke correspondentie, bloembollen, kwispeldoors, kazen, koningspijpen, Haarlemmerolie, gezouten lengvis, nieuwe haring, boter, grauwe erwten, gepelde gort, rijst, beschuit, jenever en anisette in de winkels aan de man gebracht.

Personeel van de winkel Engberts & Co poseert onder de arcade van de Gostinny Dvor

Napoleon

Merkwaardig is dat de woelige periode rond de Napoleontische oorlogen (1796-1815) nauwelijks invloed gehad lijkt te hebben op de inmiddels vrij uitgebreide Hollandse kolonie in Sint-Petersburg. In correspondentie zijn wel tekenen te bespeuren van bezorgdheid over de situatie in Vriezenveen omstreeks 1785, waar toen de eerste patriottische vrijkorpsen waren

opgericht. Maar nergens zijn sporen van moeilijkheden die de kooplieden ondervonden. Integendeel, de firmanten van Kruys, Engberts & Co reisden lustig heen en weer, grotendeels per schip.

Blijkbaar ging het leven in Sint-Petersburg gewoon zijn gangetje, en ondervond men zelfs van Napoleons veldtocht naar Moskou weinig hinder. Wel werd er onder de Sint-Petersburgse kooplieden een inschrijving geopend voor bijdragen in de kosten van de militie die tegen Napoleon zou worden ingezet. Uit bewaard gebleven gegevens blijkt dat Jan Engberts had ingetekend voor 2000 roebel (een roebel was toentertijd twee gulden waard !) Dus de zaken gingen zeker niet slecht. Veel kwam er over land Sint-Petersburg niet meer in. Daarom was voor de Rusluie en vele anderen de weg over de Oostzee zo belangrijk.

Mannenwereld

Traditiegetrouw kwamen alleen de mannen naar Rusland over, terwijl moeder en kinderen in Twente achterbleven. Als de zonen en neven echter de leeftijd van twaalf, dertien jaar hadden bereikt, werden ze in de zaak opgenomen. De patroons en alle ongehuwde Nederlandse en Russische bedienden woonden samen in één grote woning. Eerst was dit op pensionbasis, maar naarmate de duur van het verblijf toenam, huurde men appartementen. De bediening bestond uit een of twee Russische meiden. Met het oog op de vele jongemannen werden er steeds oudere jaargangen uitgekozen, die beslist geen aanspraak op enige schoonheid of bekoring mochten doen gelden. Gegeten werd er in twee of drie ploegen, want soms bestond zo'n samenleving uit dertig of veertig personen. De patroons reisden diverse keren per jaar naar huis. Vaak stopten ze dan een aantal malen in Duitsland, in Hamburg of Bremen om daar interessante handelswaar in te kopen.

Leerjongens

De leerjongens moesten echter vijf jaar ononderbroken werken, pas dan hadden ze een half jaar verlof verdiend. Er was

sprake van strenge tucht en de jonge mensen moesten van onderop beginnen. Of ze nu het zoontje van de baas waren of niet, het maakte geen verschil. Het vuilste en nederigste werk behoorde tot hun opgaven: schrobben, vegen, afstoffen, voor thee en heet water zorgen en thuis de patroons bedienen. De lange Goudse pijpen stoppen en punch brouwen. Tijdens de lange winters werd bij het donker worden – dat was dus al tegen drie uur 's middags – de winkel gesloten. Van kunstmatige verlichting, zelfs met olielampen, was in die tijd nog geen sprake. De jonge Vriezenveners werden thuis aan het leren van Duits, Frans en Russisch gezet, de patroons hielden zich bezig met de boekhouding en handelscorrespondentie.

Streng, confessioneel waren de beginselen en voorschriften voor de leden onderling. Zo mochten alleen Twentenaren en dan het liefst dorpsgenoten, dus Vriezenveners, tot de compagnie toetreden. Trouwen mochten zij alleen met Hollandse, bij voorkeur weer Vriezenveense meisjes en wel van het geloof der vaderen. Was iemand van plan hiervan af te wijken, door bijvoorbeeld een Russin tot vrouw te nemen, dan moest hij onvoorwaardelijk uittreden. Naarmate de Rusluie langer in Sint-Petersburg vertoefden namen dergelijke gevallen natuurlijk toe, maar de regel bleef tot ver in de 19^e eeuw van kracht.

Met de kleedwagen

We schrijven juli 1826 als het de beurt is aan Jacob Z. Ursinus Kruys (1812-1852), de 14-jarige zoon van Jan Kruys, om in de sporen van zijn grootvader, vader, ooms, broers en neven de tocht naar Sint-Petersburg te maken. Dankzij het bewaard gebleven reisdagboekje dat Jacob gedurende de reis heeft bijgehouden, kunnen we de route over land precies reconstrueren. Het voert te ver om de uitgebreide beschrijving hier weer te geven, vandaar de verkorte versie. Het was de tijd van tsaar Alexander I, de Napoleontische oorlogen waren voorbij en de routes over land waren weer relatief veilig. Een voordeel van Napoleons veroveringszucht waren de door zijn trekkende legers, dwars door Europa,

aangelegde wegen, goed begaanbare “Franse chaussées”, die het reizen over land een stuk minder zwaar maakten.

De reis.

Op 14 juli vertrok de huifkar, ook wel “karos” of “kleedwagen” genoemd uit Vriezenveen. Behalve Jacob bestond het gezelschap uit Jacobs 52-jarige zwager Lucas Brouwer, de toen 28-jarige Engbertus Engberts (Bets Embs) en diens vriend en compagnon Hendrik Smelt. In 1826 werkten deze drie voor Kruys, Engberts & Co, maar Jacob zou bij de firma van dorpsgenoten, Jansen, Joost & Co zijn leertijd volbrengen.

De reiswagen waarmee de Ruslui naar St. Petersburg gingen.

Het traject ging over Bentheim, Osnabrück, Hildesheim, Braunschweig, Maagdenburg, Berlin, Koningsbergen, Memel, Mitau, Riga, Narva en Jamburg naar Sint-Petersburg, waar Jacob en zijn reisgenoten op 28 juli arriveerden. Langs de later aangelegde spoorlijn bedraagt de afstand van deze route meer dan 2350 km. Er werd onderweg nauwelijks gestopt om te rusten. Dag

en nacht reed de karos door, met slechts één keer in Memel een onderbreking voor een paar uur nachtrust, van 2.30 uur tot 8.00 uur.

Onderweg passeerde men negentig steden, dorpen en gehuchten, en werden de paarden tweeënzestig keer gewisseld. Dat laatste was niet eenvoudig en kostte veel tijd (dus toch ook gedwongen rust !). Eerst moesten bij een posthuis de “oude” paarden verkocht worden en dan moesten er nog maar verse paarden voorradig zijn om te kopen voor de volgende kilometers. De reis werd niet voor niets in de zomer gemaakt! Jacob schrijft onderweg o.a. over het eten en drinken maar vooral over de “heerlijke schausse”, ofwel chaussée (de door de Fransen aangelegde legerwegen). Als Jacob tijdens deze reis al spannende dingen heeft meegemaakt, dan heeft hij ze in elk geval niet genoteerd. De interesse van de veertienjarige ging voornamelijk uit naar de kwaliteit van de weg, eten en drinken. Maar wie kan zich nu nog zoiets voorstellen: veertien dagen en nachten in een hobbelerende kar, met nauwelijks ruimte voor één uitklapbaar veldbedje? En het is niet ondenkbaar dat Jacob mede op aandringen van bijvoorbeeld Bets Embs zijn notities maakte vanuit educatief oogpunt.

Weerzien met de familie

Over het verdere leven van Jacob Kruys is niet veel bekend. Alleen uit brieven van familie, met name van zijn broer Johannes (1808-1855), kunnen we een vage indruk over hem krijgen. Broer Johannes schrijft in een brief aan zuster Jacoba over Jacobs (eerste, sinds 1826!) verlof, vanuit Sint-Petersburg, mei 1837:

“Jacob verlangt bovenmatig en loopt nu op warme voetzolen. God schenke hem een gelukkige en voorspoedige zeereis. Het nieuws van hier kan Jacob U alles mededelen, een aardig Heertje, klein maar doch man”.

Vanaf deze periode gingen de reizen tot het begin van de jaren 1860 veelal over

land. De weg over zee is echter nooit in onbruik geraakt.

Uit de genoemde brief en andere documenten blijkt dat de periode die de leerjongens in Sint-Petersburg moesten doorbrengen voordat ze met verlof mochten, in de eerste helft van de 19^e eeuw veel langer was dan de vijf jaar die na 1850 gebruikelijk waren. Zowel bij Jacob als bij zijn neef Claas wordt pas na meer dan tien jaar gesproken over een weerzien met de familie in Vriezenveen. Het was een tijd waarin relatief veel sterfte voorkwam onder de leerjongens, mede door het grillige klimaat. Het gebeurde niet zelden dat een familie hun koopman-in-spé niet levend terugzag. Ook niet dood, overigens. Een pakketje brieven, begeleid door het bericht dat de afgestorvene op het kerkhof Volkovo volgens de regels van het eigen geloof begraven was, was dan het enige wat overbleef. De Hollandse Gemeente had in 1773 een stukje grond op een begraafplaats aangekocht, dat de naam droeg van het dichtstbijzijnde dorpje, Volkovo.

Ook Jacob en Johannes Kruys zijn uiteindelijk deze weg gegaan. Nadat ze zich zelfstandig hadden gemaakt werd hun onderneming geconfronteerd met een sterke financiële tegenwind en een zeer zwakke gezondheid van Jacob. De laatste verblijft dan voor een langere periode in Vriezenveen om te herstellen. Zijn afwezigheid in Sint-Petersburg doet hun zaak natuurlijk geen goed en de schulden stapelen zich op waarbij de schoonvader van Johannes Kruys, Harmsen van Harmsen, Langhans & Co een van de schuldeisers was.

De gebroeders Kruys waren niet de enige die het moeilijk hadden en in 1847 maakte Johannes geschokt melding van de zelfmoord van een Vriezenvener in Petersburg.

Tot een dergelijke wanhoopsdaad komt het gelukkig met Johannes en Jacob niet. Echter als Jacob voor een laatste keer naar Sint-Petersburg vertrekt, naar zijn broer Johannes, sterft hij in 1852 op veertigjarige leeftijd en wordt begraven op het Volkovokerkhof. Broer Johannes volgt hem in

1855, zevenenveertig jaar oud. Het voert te ver om in dit verslag alle families welke in de compagnieën verbonden waren of er voor werkten of in de leer waren te benoemen en verslag te doen van hun vastgelegde wederwaardigheden. Naast de genoemde Smelt, Engberts, Brouwer en Kruys waren daar ook Harmsen, Heijne-man, Hoek, Pruim enz. enz.

*Hendrik Kruys en zijn gezin met Russisch kin-
dermeisje op bezoek in Vriezenveen 1896*

Sint-Petersburg onder Nicolaas I (1825-1855)

We putten hierbij, uiteraard in zeer beknopte vorm, uit de indrukken en opvattingen van het 19^e-eeuwse Rusland opgetekend in het reisverslag van de Utrechtse professor aan de Hogeschool, J. Ackersdijk, vastgelegd in het tweedelige boekwerk *"Verhaal eener Reize in Rusland, gedaan in het jaar 1835"*. Ackersdijk begon zijn wetenschappelijk onderzoek in Sint-Petersburg. Vandaaruit trok hij verder, onder andere naar Moskou, Njiznji Novgorod en Kazan, en hij zou tijdens zijn verblijf van vier maanden veel aspecten van het dagelijks leven in het Russische rijk vastleggen die ook nu voor ons nog interessant zijn om te lezen. Ackersdijk reisde over zee vanuit Travemünde, met dezelfde stoomboot als Claas Kruys, Engbertus Engberts en alle andere Ruslui in de jaren dertig van de negentiende eeuw. Er voeren toen twee stoomboten tussen Travemünde en Sint-Petersburg, de Alexandra en de Nicolai I; namen die steeds weer terugkeren in oude brieven.

Ackersdijk kwam terecht in het Rusland van Nicolaas I, deze was 20 jaar jonger dan zijn broer Alexander I. Zijn grootmoeder, Katharina II, overleed in het jaar van zijn geboorte: de verlichtende invloed die zij op Alexander had kunnen uitoefenen, ging dus aan Nicolaas voorbij. Zijn vader Paul werd op wrede wijze vermoord, iets wat zeker invloed gehad zal hebben op Nicolaas drang om alles in bedwang te houden en te controleren. Nicolaas werkte hard en ondernam lange inspectietochten om goed op de hoogte te blijven. Historici noemen hem een van de ijverigste tsaren die Rusland ooit heeft gehad. Toch lag het niet voor de hand dat hij zijn kinderloze broer zou opvolgen. Na Alexanders dood in Taganrog aan de Zee van Azov (een gebeurtenis die nog altijd met een waas van geheimzinnigheid wordt omgeven; het verhaal gaat dat Alexander verkoos om de rest van zijn leven als zwervende monnik door te brengen en zich dood liet verklaren om aan het keizerschap te ontsnappen) was het zijn broer Konstantin die na Alexander tsaar zou moeten worden. Maar Konstantin weigerde en ondanks een opstand onder voornamelijk officieren van de keizerlijke garde, welke (toen al!) de tsarenfamilie volledig wilde uitmoorden, werd Nicolaas de nieuwe tsaar en trad hard op tegen de gearresteerde opstandelingen.

1796 - 1855 Tsaar Nicolaas I

Alexander Poesjkin

Een ander zeer bekend voorval dat, gedurende het bewind van Nicolaas, plaatsvond in Sint-Petersburg is het duel op 8 februari 1837, tussen de dichter Alexander Poesjkin en Georg-Charles baron de Heeckeren d'Anthès, de adoptief zoon van Jacob baron van Heeckeren tot Enghuizen, een telg uit het bekende adellijke geslacht Van Heeckeren. Aanleiding tot het duel vormde de jaloezie waaraan Poesjkin leed ten gevolge van een vermeende "affaire" van zijn knappe vrouw Natalja met d'Anthès (welke inmiddels zijn zwager was geworden door het huwelijk met Natalja's zuster Ekaterina) en Poesjkin de zaak op de spits dreef door deze per brief te beledigen. Een duel, op pistool (door d'Anthès gekozen) leek de enige uitweg. De later zo beroemd geworden Poesjkin overleed aan zijn verwondingen en de gezant Jacob van Heeckeren werd teruggeroepen naar Nederland, terwijl zijn adoptief zoon Georg-Charles door Nicolaas uit Rusland werd verbannen. Deze keerde, na een verblijf in Berlijn, weer terug naar Frankrijk, daarbij altijd zijn echtgenote Ekaterina aan zijn zijde.

De troonopvolgers

Na de dood van Nicolaas I in 1855 werd hij opgevolgd door zijn zoon Alexander II. Deze had de bijnaam de bevrijder omdat hij in 1861 het lijfeigenschap van de boeren afschafte. Na zes aanslagen overleefd te hebben kwam hij om bij de zevende aanslag in 1881 en werd opgevolgd door Alexander III welke regeerde van 1881 tot 1894. Nicolaas II (Nikolaj) volgde in 1894 Alexander III op en werd tijdens de revolutie afgezet in 1917 en met zijn gezin verbannen naar Jekaterinenburg. Hiermee kwam een einde aan 300 jaar Romanovs op de Russische troon. Toen een herovering van Jekaterinenburg door tsaargestrouwe manschappen dreigde werd op last van de lokale sovjet het hele gezin, vader, moeder en de vijf kinderen alsmede lijfarts en persoonlijk personeel geëxecuteerd.

Tsaar Nicolaas II met gezin

Het begin van het einde

Op 1 augustus 1914 verklaarde de Duitse keizer Wilhelm II de oorlog aan Rusland. De tsaar Nicolaas II verscheen op het balkon van het Winterpaleis om het volk toe te spreken. Iedereen was opgewonden, er werd gejuicht en gedanst en met petten gezwaaid, mensen trokken gearmd en zingend door de straten en liepen over van patriottische gevoelens. Men had er zin in, in de oorlog, en begeleid door vrolijke marsmuziek trok het Russische leger naar het front.

Het waren de Duitse inwoners van Sint-Petersburg die het verschrikkelijk zwaar kregen. De stad werd al gauw in augustus herdoopt in Petrograd, omdat de naam Sint-Petersburg een Duitse klank had. Overal hingen plakaten welke het spreken van de Duitse taal verboden. In de eerste oorlogsjaren veranderde aanvankelijk weinig voor de Rusluie. Nederland bleef immers neutraal, de Hollandse kolonie had dus niets te vrezen. Ook het verbieden van de Duitse taal leverde geen problemen op, de meeste Rusluie spraken vloeiend Russisch. Vanaf 1916 begon ook de Hollandse kolonie de gevolgen van de oorlog aan den lijve te ondervinden. Grote verliezen aan het front aan Russische zijde maakten dat de Hollandse winkels meer dan de helft van hun Russische werknemers kwijt raakten aan het leger en in de steden ontston-

den voedseltekorten. De ontevredenheid onder de Russische bevolking groeide en in februari 1917 was de revolutie een feit.

In het voorjaar van 1917 spoedde zich vanuit Zwitserland een klein mannetje per trein door het vijandige Duitsland (met goedvinden van diezelfde Duitsers!) naar de brandhaard van de Russische revolutie. Vladimir Ilijtsji Oeljanov, later bekend als Lenin, had jarenlang in ballingschap in Zwitserland doorgebracht. Zijn opvattingen en destructieve ideeën waren mede de oorzaak welke het definitieve einde van de betrekkingen Vriezenveen en Sint-Petersburg inluiden.

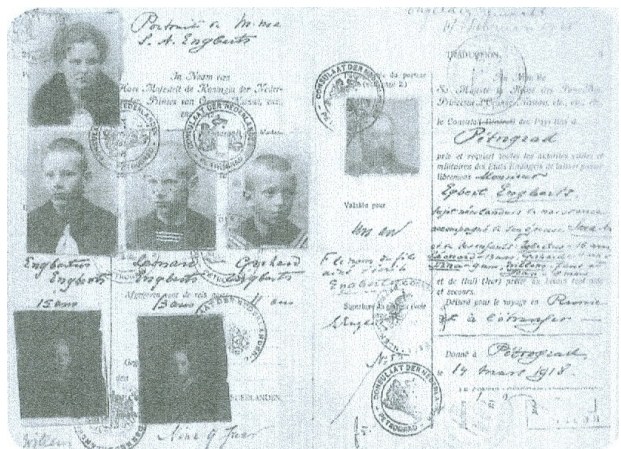
Dichtgetimmerde winkels in Petrograd

De terugkeer

Het schot van de Aurora, het Russische marineschip dat tegenover Vasili-eiland lag en op de nacht van 6 op 7 november afgevuurd werd is volgens de geschiedenisboekjes het begin van de Oktoberrevolutie. Begin 1918 werden alle bedrijven genationaliseerd, ze vielen toe aan de staat. De buitenlandse, waaronder de Gebroeders Engberts en Harmsen & Co, stelden zich onder bescherming van het Nederlands gezantschap. Ondanks dat deze bescherming door de bolsjewieken de eerste tijd werd gerespecteerd, was het onmogelijk om de werkzaamheden voort te zetten. De Rusluie raakten tenslotte alles kwijt. Hun huizen, hun datsja's (zomerhuisjes), de winkels en hun geld.

De Rusluie waren weer naar AF, alles wat ze in de loop der jaren, van vader op zoon, tot stand hadden gebracht, bestond niet

meer. Het is moeilijk te schatten om welke bedragen het indertijd ging, maar uiteindelijk moeten het honderdduizenden, misschien wel miljoenen guldens geweest zijn. Ondanks dat velen van de Hollandse kolonie hun vertrek zo lang mogelijk probeerden uit te stellen, Rusland was immers hun tweede vaderland, dwongen armoe en chaos hen toch tot een definitief vertrek met alle problemen en gevaren van dien. De door te reizen landen waren veelal in oorlog of in oorlog geweest en hielden er een wat chaotische maar zeker ook willekeurige controle op na, op personen en goederen.

Vluchtpaspoort van het gezin Engberts, 1918

In de vroege ochtenduren van de tweede oktober 1918 reed een propvolle tram vanuit Petrograd richting station Warschau. Onder de passagiers bevonden zich Egbert en Sara Engberts en vijf van hun kinderen; baby Jan in een draagdoek gewikkeld. Hun zoon Andrjoesja kwam een tram later. Toen de tram over de brug reed moet Egbert luid hebben geroepen: "*Kinderen, kinderen, kijk nog een keer naar de Nawa, we zien haar nooit meer terug*". Op 20 oktober denderde de trein Nederland binnen bij Oldenzaal, waar Andrjoesja zijn laatste veertig roebel voor veertien harde guldens wisselde. In een groot huurrijtuig bereikte ze in de late avonduren, uitgeput, hongerig en desolaat, Vriezenveen. De Rusluie waren weer terug in Vriezenveen.

Nawoord

Wat dachten de kooplui uit Vriezenveen?
“Hoe verder weg, hoe beter”.
Naar Petersburg, daar wilden ze heen.
Drieduizend kilometer.

De kar vol klokken en textiel
om ginder te verkopen
en ook nog een reservewiel,
en laat het paard maar lopen.

De een na de ander kwam er daar
zo doodleuk aangewandeld,
en hebben er zelfs met de vrouw van de
tsaar
over hemden onderhandeld.

Ze zijn op de grote Njefski Prospekt
hun eigen winkels gaan bouwen,
zodra de Russen hadden ontdekt
dat je ze wel kon vertrouwen.

Tot negentienhonderd is dit zo gegaan,
Toen stopten ze ermee.
En in geen schoolboek tref je ze aan:
je vindt er slechts handel op zee.

(Willem Wilmink)

De Nevski Prospekt rond 1890

Zo kwam er na bijna twee eeuwen een einde aan de handelsrelatie tussen Sint-Petersburg en de Vriezenveners. Een relatie welke tot op de dag van vandaag toch nog sporen heeft nagelaten in familieverbanden van Vriezenveners, de Ruslui en de verwante Petersburgers zonder dat er van “familiebetrekkingen” enige sprake is. Voor de achtergebleven Petersburgse nazaten met Overijsselse voorvaderen is Vriezenveen een exotisch stipje op de landkaart, nog altijd heel ver weg, een sprookje van vroeger. Niks meer, niks minder.

Het voorgaande epos heeft in de verste verte niet de pretentie een weergave te zijn van bijna tweehonderd jaar Rusluie (Twents voor Ruslui), maar ik heb u een inkijkje willen verschaffen in dit onderbelichte deel van onze handelsgeschiedenis. Mocht uw interesse gewekt zijn, dan kan ik u een bezoek aan het Historisch Museum Vriezenveen van harte aanbevelen, alwaar een **breed opgezette expositie u zeer veel informatie verschaft over deze periode.**

En....zou een bezoek aan Sint-Petersburg u ten deel mogen vallen, dan raad ik u aan om naast het bezoeken van zomerpaleis, winterpaleis (Hermitage), Petrus en Paulusvesting op het Hazeneiland, de vele musea enz. enz. ook de Gostinny Dvor op de kruising van de Nevski Prospekt en de Sadovajastraat te bezoeken, de plek waar de Vriezenveense kolonie verbleef en haar handel dreef. Uiteraard is daarbij ook een bezoek aan de Hollandse Kerk (thans bibliotheek) aan de Nevski Prospekt een mogelijkheid om de historie te ervaren.

Lou Banda.

Bronnen:

- Historisch Museum Vriezenveen.
- Karina Meeuwse, Boek en film De Ruslui.
- Jacob Zacharias Urzinus Kruys, Reisjournaal Van Vriezenveen tot St. Petersburg.
- J. Ackersdijk, Verhaal eener Reize in Rusland.

Prijslijst Historische Vereniging “OLD REURLE” november 2012

BOEKEN:

Ruurlo van 1900 tot Berkelland:	€ 15,00
Transvaal dat lig in Reurle:	€ 10,00
Boek over veldnamen in Ruurlo en Mariënveld (incl. Barchem en Zwiep)	
Ruurlo door de jaren heen:	€ 10,00
Kasteel Huize Ruurlo:	€ 2,50
De harmonica bleef vijf jaar stil. Ruurlo 1940-1945:	€ 15,00
Kadastrale Atlas Ruurlo:	€ 10,00
Ziekenhuisboek Pr. Beatrix:	€ 2,00
Vrochterhoek:	€ 10,00
Geerte geet naor de karmse:	€ 5,00
Tegendraads:	€ 12,95
Jonker Joost en de Legende van de Kattenbelt:	€ 9,95
Jonker Joostpad (wandelroute):	€ 4,95
Verhalen rond de Dorpskerk:	€ 5,00

DVD's :

NIEUW: 50 jaar Septemberfeesten “Reurle Neugt Oe” 1962-2012:	
1. 6500 Foto's van optochten in Ruurlo van 1969-2003:	€ 10,00
2. Zeskamp 70-er jaren:	€ 10,00
3. Filmbeelden optochten van 1974-1991:	€ 10,00
4. Filmbeelden optochten 1992, 1993, 1994 en 1996:	€ 10,00
5. Personen uit de optochten van 1969-2003:	€ 10,00
<u>Bij afdruk van 5 stuks dvd's:</u>	€ 40,00

Openluchtspelen:	€ 10,00
Eenheid door Oranje door Bob Korpershoek 1948:	€ 10,00
Onder de Kroezeboom (door wijlen huisarts dhr. Bakker):	€ 10,00
RUURLO door de jaren heen (van 1950 & 1966)	€ 10,00
CD met 400 (oude) foto's:	€ 10,00
CD (F. Toevank) De geschiedenis van Ruurlo in woord en beeld:	€ 10,00
Fotocollage Willibrordusschool 1960-1970:	€ 10,00

KALENDERS

Verjaardagskalender (met afbeeldingen van oud Ruurlo):	€ 2,50
--	--------

De boeken, cd's, dvd's en kalenders zijn verkrijgbaar, (zolang de voorraad strekt)
bij Old Reurle: Jaap Holtslag, Stationsstraat 10c, Ruurlo. T: 0573-453904
Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten.

Nieuw verschenen

Jaarboek Achterhoek en Liemers nr. 36, november 2012

Op 8 november jl. verscheen het Jaarboek Achterhoek en Liemers nr. 36. Het eerste exemplaar werd overhandigd aan de heer Clemens Cornielje, Commissaris der Koningin in Gelderland tijdens een feestelijke bijeenkomst op Huis Bingerden bij Angerlo.

De inhoud van het Jaarboek nr. 36 staat geheel in het teken van het landelijke Jaar van de Historische Buitenplaats. Dat betekent dat elk van de twaalf artikelen een landgoed behandelt, of bepaalde aspecten daarvan, dat gelegen is in de Achterhoek of in de Liemers.

De landgoederen: Bingerden bij Angerlo; de Zwanenburg en Engbergen bij Gendringen; de Kemnade en Slangenborg bij Doetinchem; Huis Sinderen onder Varsseveld, de Ehze bij Almen, de drie Walens in de Achterhoek, Huis Verwolde bij Laren (G), Huis Bergh, De Hoeve bij Borculo en de theekoepels op landgoederen in de Graafschap Zutphen.

Voor alle artikelen geldt dat ze inhoudelijk goed onderbouwd zijn en toch prettig leesbaar voor een breed publiek.

Nieuw aan dit Jaarboek is dat het aansluit bij een landelijk thema (historische buitenplaatsen), dat het volledig in kleur is gedrukt en dat het in omvang is gegroeid tot 176 pagina's. Meer informatie over het Jaarboek en over de presentatie op www.achterhoek-en-liemers.nl

Het boek is een uitgave van de Historische Vereniging Achterhoek en Liemers.

Het is te koop bij de boekhandels in de Achterhoek en Liemers en bij het Erfgoedcentrum (ECAL) te Doetinchem, voor de prijs van € 18,95.

Recensie van Carla Oldenburger, Tuinhistorisch Genootschap Cascade: <http://www.cascade1987.nl/jaarboek-achterhoek-en-liemers-36/>

Historische Vereniging Old Reurle:

Opgericht 15 februari 1984

Voorzitter:	Dhr. D.Chr. Weenk, Kerkplein 10, 7261 AZ Ruurlo T: 0573-453774 E: decewe@concepts.nl
Secretaris:	Dhr. L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo T: 0573-452376 E: leobesselink@concepts.nl
Penningmeester:	Dhr. J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo T: 0573-453904 E: jh.holtslag@concepts.nl
Bankrekening:	Rabobank Graafschap-Noord, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
Tweede voorzitter:	Dhr. A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo T: 0573-452204 E: kettelerijruurlo@hetnet.nl
Bestuursleden:	Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo T: 0573-453531 E: b.hummelink@telfort.nl Dhr. H. Wezinkhof Kapelweg 4, 7251 KM Vorden. E: wezink@planet.nl
Organisatie jaarprogramma:	Mw. J. Schepers-Abbink, Mw. I. Hummelink-Klein Brinke
Archeologische Werkgroep Coördinator:	Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem T: 0573-491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
Landbouwwerktuigen Coördinator:	Dhr. D.H. Klein Brinke, Kooiersdijk 2, 7261 RB Ruurlo T: 0573-452048 E: lireko@hetnet.nl
Redactie 'Onder d'n Kroezeboom':	Dhr. A.E. Banda, Dekkersweg 2, 7261 MC Ruurlo T: 0573-452212 E: lou.banda44@gmail.com Mw. W. Braakhekke, Hengelseweg 8, 7261 LV Ruurlo T: 0573-453496 E: braakhekkewh84@gmail.com Mw. G.M. Dijkman-Spijker, Branderveenweg 4, 7261 RE Ruurlo T: 0573-491250 E: dijkman.spijker@hetnet.nl Dhr. G.J. Glijnis, Willem Alexanderlaan 62, 7261 WJ Ruurlo T: 0573-453435 E: gj.glijnis@concepts.nl
Verspreiding Kroezeboom:	Mw. J. Schepers-Abbink
Internetsite:	www.oldreurle.nl E: info@oldreurle.nl
Contributie per seizoen:	€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen. Bij toezending per post € 6,00 extra voor portokosten. Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnummer 40103401 Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder het nummer ISSN 0929-919X